

INFORMAȚII HIDROBALNEOLOGICE LA MARSIGLI

În volumul întâi, la pagina 95, al lucrării *Danubius Pannonica-Mysicus*, tipărită la Amsterdam în 1724, aflăm o scurtă informație despre existența în Transilvania a unei localități unde s-ar găsi atât ape minerale pentru uz intern, cât și băi reci și despicături cu emanații toxice. Iată textul:

„Similiter, relatum nobis fuit, in Transilvania prope Provinciolum Crik, non longe a Pago Accida ubi Acidulae pro potu et Balneae frigidae, juxta positae habentur; prope mortiferum aequae hujusmodi foramen dari. Qualia, juxta eruditam denominationem eruditissimi Leonardi di Capoua, denominandi forent, Moffette“.

În traducere:

„Ni s-a comunicat de asemenea că în Transilvania, aproape de micul ținut Crik, nu departe de satul Accida, unde se află ape carbogazoase (acidulae) pentru băut și băi reci așezate alături, există o crăpătură (cu emanații) exact de același fel. Astfel (de emanații) după denumirea savantă a prea învățatului Leonard din Capua, ar trebui să fie numite Moffette“.

Pentru a fi înțeles mai bine pasajul trebuie situat în context, adică pus în legătură cu cel precedent, în care *Marsigli* se ocupă mai pe larg de o localitate cunoscută de el personal, din Ungaria. Aci, lângă riul Gran, la nord de orașul Rifar, se află o peșteră cu un mic lac și cu crăpături din care se degajează emanații mofetice. Adesea, în acel loc se găsesc păsări și chiar animale mai mari moarte.

Astfel se explică acel „similiter“ și „aequae hujusmodi“ relativ la „foramen“-ul sau crăpătura, menționată în localitatea din Transilvania. *Marsigli* mai adaugă că față de aceste constatări geografice, nu se mai poate pretinde că numai în Italia, lângă Neapole, există emanațiuni toxice sau mofete. Deși nu precizează, presupunem că autorul face aluzie la vestita localitate antică Puteoli de lângă Neapole, astăzi Puzzoli. Nu ar fi exclus însă să fie vorba și de lacul Avernus, situat în aceeași regiune din Campania. Tocmai datorită apelor speciale și emanațiilor *Vergiliu* plasa intrarea infernului în acest lac, a cărui denumire nu este decât un calc după grecescul Aornos (= fără păsări), adică o apă peste care păsările zburînd, cad moarte.

Curiozitatea, dorința de a ști a acestui autor cu tendințe enciclopedice se vedește și în domeniul medical-balneologic. Dar fără a comenta mai pe larg aceste explicații, vom încerca să identificăm localitatea din Transilvania asupra căreia *Marsigli* ne dă informațiile hidrogeologice arătate mai sus. Mărturisim că efortul nostru nu a fost urmat decât de rezultate care nu pot echivala cu precizia. Toponimicul Crik care indică un mic ținut „provinciola“ ar putea corespunde cu Ciuc, dar într-o altă parte a lucrării sale despre Dunăre, autorul scrie totuși Csik. Este posibil și o eroare de tipar, iar pe de altă parte, după observațiile noastre *Marsigli* nu este prea scrupulos în ceea ce privește transcrierea în latinește a denumirilor geografice românești și ungurești, care devin astfel mai greu de recunoscut. În ceea ce privește numele satului sau pagus-ului Accida, ne lipsește orice element de sprijin spre a-l identifica. Poate că reprezintă un termen tradus sau o grafie bigeminată pentru acida; lucrurile nu sînt sigure și nu ne îndoiim că persoane mai versate în problemele de geografie, inclusiv istorie îl vor identifica exact.

Totuși un punct de reper există spre a localiza aproximativ complexul hidro-balnear semnalat de *Marsigli*. Într-un alt volum al lucrării sale, atât de îngrijit editată, se află o hartă minerologică unde se notează sub denumirea: „Archita: M (ons)“ cuvintele „acidulam aquam emittens et in qua foramen est venenum“.

spirans lethalem“, „Muntele Harghita din care iese apa acidă (carbogazoasă) și unde există o despicătură ce emană otravă ucigătoare“. Este vorba bineînțeles de vaporii toxici, despre care am vorbit, deveniți oarecum metaforic „venin letal“.

Deci acel loc cu emanațiuni toxice de lângă satul Accida ar fi situat în masivul de origine vulcanică Harghita. Lângă Odorhei, la Seiche, există ape sulfuroase utilizate în tratamentul balneologic. În orice caz trebuie să menționăm că *Marsigli*, cercetător minuțios și conștiincios al naturii, ne-a dat încă o informație prețioasă balneologică pe lângă altele mai ample, de pildă despre Mehadia, pe care le găsim într-o altă lucrare a strălucitului fiu al Bolognei.

dr. C. Săndulescu

Sosit la redacție: 4 mai 1967.